MT

2018 .... 1100 | Seat No.

MT - SANSKRIT ENTIRE (SECOND OR THIRD LANGUAGE) - SEMI PRELIM - II
PAPER - 1

Time : 3 Hours | **(Answer Paper)** | **Marks : 100**

प्रथमः विभागः - सुगमसंस्कृतम् ।

उ.१ अ) चित्रं दृष्ट्वा नामानि लिखत । (५ तः ४) ४

१		२		३		४	कारवेल्लम्	५	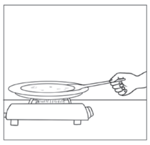
	मृदुमुद्रा		पादस्यूतः		ओदनम्		मधुरा		अन्विष्यति

उ.१ आ) सङ्ख्याः अक्षरैः अङ्कैः वा लिखत । (३ तः २) २

१. सप्ततिः - ७०   २. त्रिनवतिः - ९३

३. १८ - अष्टादश

उ.१ इ) स्तम्भमेलनं कुरुत । २

	अ	ब
१.	पादोन - नववादनम्	८:४५
२.	सार्ध - द्विवादनम्	२:३०
३.	दशोन - एकवादनम्	१२:५०
४.	पञ्चाधिक - षड्वादनम्	६:०५

उ.१ ई) वासर - तालिकां पूरयत । (केऽपि २) २

परह्यः		ह्यः		अद्य		श्वः
शुक्रवासरः	←	शनिवासरः	←	रविवासरः	→	सोमवासरः

उ.१	उ) उदाहरणद्वयं लिखत। (६ तः ५)	५
१.	ह्रस्व स्वरौ - **अ, इ, उ, ऋ।**	
२.	अनुनासिके - **ङ्, ञ्, ण्, न्, म्।**	
३.	आकारान्तस्य - **माला, राधा, लता।**	
४.	पुंलिङ्गस्य - **देव, कवि, भानु, पितृ।**	
५.	प्रथमगणस्य धातू - **पठ्, लभ्।**	
६.	दशमगणस्य धातू - **पूज्, मृग्।**	
	द्वितीयः विभागः - गद्यम्।	
उ.२	**अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत।**	
१.	**अवबोधनम्। (४ तः ३)**	
क)	**उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।** पृथुवैन्यः स्वप्रजाः दृष्ट्वा चिन्ताकुलः जातः यतः **तस्य प्रजाजनाः पशुवत् जीवन्ति।**	१
ख)	**कः कं वदति।** पुरोहितः पृथुवैन्यं वदति।	१
ग)	**पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत।** भ्रमणसमये पृथुराजेन दृष्टं यत् प्रजाः अतीव कृशाः अशक्ताः च। ताः पशुवत् जीवन्ति। निकृष्टान्नं खादन्ति।	१
घ)	**वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यम् /असत्यम् इति लिखत।** स्तवनं तु मानवस्यैव भवेत्। - **असत्यम्।**	१
२.	**शब्दज्ञानम्। (३ तः २)**	
क)	**दृष्ट्वा, ज्ञात्वा।**	१
ख)	**प्रश्ननिर्माणं कुरुत।** **कुत्र** पृथुराजस्य राजधानी आसीत्?	१
ग)	**सन्धिविग्रहं कुरुत।** उदर एव - **उदरे + एव।**	१

३. **पृथक्करणम् ।** २

गद्यांशं पठित्वा जालरेखाचित्रं पूरयत ।

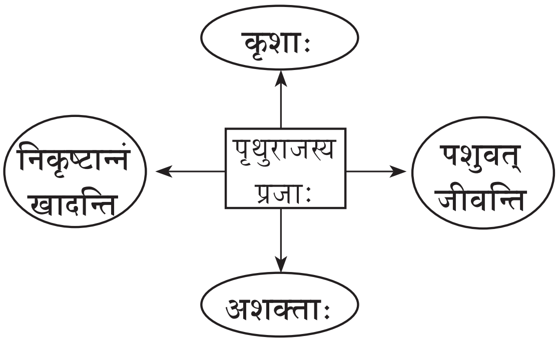

उ.२ **आ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।**

१. **अवबोधनम् । (४ तः ३)**

क) **उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।** १

(१) **परमाणुः** द्रव्यस्य मूलकारणम् ।

(२) रजसः **षष्ठतमः** भागः परमाणुः ।

ख) **पूर्णवाक्येन उत्तरत ।** १

द्रव्यस्य अन्तिमः घटकः मूलं तत्त्वं च परमाणुः ।

ग) **वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यम् /असत्यम् इति लिखत ।** १

अर्णवस्य पितुः महाविद्यालये कणादविषयकाणि नैकानि पुस्तकानि सन्ति । - **सत्यम् ।**

घ) **एषः गद्यांशः 'स एव परमाणुः' पाठात् उद्धृतः ।** १

२. **शब्दज्ञानम् । (३ तः २)**

क) **तेन, महर्षिणा, मुनिना, निश्चयेन, कणादेन, विस्तरेण ।** १

ख) **मेलनं कुरुत ।** १

विशेषणम्	विशेष्यम्
सूक्ष्मः	**परमाणुः**
सूक्ष्मम्	**रजः**

ग)	**लकारं लिखत ।** तव जिज्ञासा निश्चयेन **शाम्येत्** । - **विधिलिङ्लकारः ।**	१
३.	**पृथक्करणम् ।** **क्रमेण योजयत ।**	२
(१)	पित्रा कणादमहर्षेः सिद्धान्तविषये कथनम् ।	
(२)	'वैशेषिकसूत्राणि' इति ग्रन्थविषये चर्चा ।	
(३)	अर्णवस्य विस्तरेण पठनस्य इच्छा ।	
(४)	पितुः स्वस्य महाविद्यालये निमन्त्रणम् ।	
उ.२	**इ) गद्यांशं पठित्वा माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत । (२ तः १)**	४
१.	(Then enters वैखानस and other hermits.) वैखानस - (obstructing / stopping the king) O king, This is a deer from the hermitage. It must not be slayed (killed). Please take back the arrow quickly. King's weapon is for the protection of the distressed not to attack the innocent. दुष्यन्त - This arrow is withdrawn. (follows what is said). वैखानस - O king! We are setting off for collecting wood for the sacrifice. On the banks of मालिनी, this appears to be the hermitage of noble preceptor कण्व.Having entered (here), please accept the hospitality (receive a welcome.)	
२.	(Then enters शक्र disguised as a seeker) शक्र - (Approaching कर्ण) O कर्ण, I ask for the great alms. कर्ण - O lord! I am very pleased. Here, I salute you. शक्र - (To himself) What shall I say now? If I will say, 'Live long' then he would live long. If I would not say, he would consider me as ignorant. Therefore, leaving these two (except these two) indeed what shall I say? Let it be, I got it. (Loudly) O कर्ण may your fame remain like the sun, the moon, the Himalaya and like the ocean.	
उ.२	**ई) माध्यमभाषया उत्तरं लिखत । (३ तः २)**	४
(१)	The present story 'व्यसने मित्रपरीक्षा' is taken from chapter 1.3 of मित्रलाभ, in हितोपदेश. The deer was trapped in the net set by the owner	

of the field. The crow came in search of the deer. The crow saw the trapped deer. The deer narrated the account of the deceitful jackal. The crow told the deer to pretend to be dead by blowing up its belly with air and told to keep legs still. The crow gave the deer the idea of running away. The deer followed likewise. The owner of the field thought the deer was certainly dead. So, he released the deer. At the same time, the crow cawed /made a sound and the deer ran away quickly. The crow's wisdom and true friendship with the deer saved the deer's life.

(२) 'अमूल्यं कमलम्' is a story extracted form Buddhist legends, that highlights the divine teachings of Lord Buddha. The title rightly suggests that righteousness and good company leading to contentment and peace of mind. These are superiour and priceless compared to money and worldly pleasures.

सुदास was a gardener. Once a beautiful lotus bloomed in his lake, in spite of it being the winter season. He thought, "It is the greatness of the God that I am blessed to have this beautiful flower even during severe cold." As lotuses were rare in that season, he thought he would earn a good amount by selling it. He stood in front of the royal palace to sell the flower. A rich merchant came by and wished to buy that flower for worshipping Lord सुगत. सुदास agreed to sell it for one gold coin. At the same time, another rich merchant, who was going to see lord सुगत arrived there and asked for the lotus. He was ready to pay 10 gold coins for the same flower. Over that the first merchant raised the value to 100 gold coins.

Hearing the arguments between the two merchants, सुदास thought, If these two are willing to buy the lotus for a person at such high value, then that person must be really very great. He would rather give me the highest price. Thus, he declared that he did not wish to sell the lotus.

(३) मृच्छकटिकम् written by शूद्रक is an outstanding play that depicts human emotions effectively. The golden cart incident that takes place in the sixth act brings out the emotions of a child very well.

रोहसेन, the son of चारुदत्त plays with the golden cart of the neighbour's child for some time. Later that child takes away the cart. But रोहसेन is naturally attracted towards the golden cart. However, being poor, he cannot get real golden cart to play, so he weeps. रदनिका, the care-taker tries to stop his cry by giving him new clay-cart, but रोहसेन longs for the same golden cart and cries for it.

तृतीयः विभागः - पद्यम् ।

उ. ३ **अ) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।**

क) **पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत ।** १

यत्र विद्वज्जनः न अस्ति, तत्र अल्पधीः श्लाघ्यः भवति ।

ख) **मेलनं कुरुत ।** १

विशेषणम्	विशेष्यम्
निरस्तपादपे	**देशे**
श्लाघ्यः	**अल्पधीः**

ग) **मञ्जूषातः उचितं शब्दं चित्वा तालिकां पूरयत । (६ तः ४)** २

नीतिनिपुणाः	**निन्दन्तु**	**स्तुवन्तु**	वा
लक्ष्मीः	समाविशतु	**गच्छतु**	वा
मरणम्	अद्यैव	**युगान्तरे**	वा

उ. ३ **आ) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।**

क) **पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत ।** १

आगतं भयं वीक्ष्य नरः **यथोचितं कार्यं** कुर्यात् ।

ख) **सन्धिविग्रहं कुरुत ।** १

भयाद्धि - **भयात् + हि ।**

ग) **माध्यमभाषया उत्तरत ।** २

One can cultivate a strong and morally superior character by understanding the meaning of a good saying with reference to the

given सुभाषित.

Here, the poet illustrates the nature of noble people through the example of a coconut tree.

A coconut tree does not need much water to grow. Even the little water given in the starting helps the three to grow further. Once the plant turns into a big tree, it carries the burden of coconuts and gives people an abundance of sweet water for a lifetime.

This highlights the nature of good people as they too never forget the help rendered by others and become helpful to others in all possible ways.

उ.३ **इ) पद्ये शुद्धे पूर्णे च लिखत । (क - ख तः १ तथा ग - घ तः १)** ६

१. क.

विद्या नाम नरस्य रूपमधिकं प्रच्छन्नगुप्तं धनम्
विद्या भोगकरी यशःसुखकरी विद्या गुरूणां गुरुः ।
विद्या बन्धुजनो विदेशगमने विद्या परं दैवतम्
विद्या राजसु पूज्यते न तु धनं विद्याविहीनः पशुः ॥

ख.

यदा किञ्चिज्ज्ञोऽहं द्विप इव मदान्धः समभवं
तदा सर्वज्ञोऽस्मीत्यभवदवलिप्तं मम मनः ।
यदा किञ्चित्किञ्चिद् बुधजनसकाशादवगतं
तदा मूर्खोऽस्मीति ज्वर इव मदो मे व्यपगतः ॥

२. ग.

उत्तमो नातिवक्ता स्यादधमो बहु भाषते ।
सुवर्णे न ध्वनिस्तादृग्यादृक्कांस्ये प्रजायते ॥

घ.

आत्मनो मुखदोषेण बध्यन्ते शुकसारिकाः ।
बकास्तत्र न बध्यन्ते मौनं सर्वार्थसाधनम् ॥

उ.३ **ई) अन्वयं पूरयत ।** २

पुरुषः **घटं** भिन्द्यात्, पटं **छिन्द्यात्**, **रासभरोहणं** (अपि) कुर्यात् । येन केन प्रकारेण (सः) **प्रसिद्धः** भवेत् ।

उ.३ **उ) माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत । (३ तः २)** ४

(१) That reading is beneficial by which is enhanced a man's character, treasure in a form of good virtues, knowledge, comprehension and enthusiasm (towards learning).

(२)	Ancient poets and scholars like वाल्मीकि, व्यास, बाण etc. teach those are always engrossed in reading.	
(३)	A student should not waste time in wandering aimlessly, playing harmful game, troubling / bothering others (and) by abusive talk. (In fact) A student should resort to reading.	
	चतुर्थः विभागः - लेखनकौशलम् ।	
उ.४	**अ) वाक्यरचनां कुरुत ।**	
क)	**धातूनाम् उपयोगं कृत्वा वाक्यनिर्माणं कुरुत । (५ तः ३)**	३
१.	कुप् - माता **बालकाय** कुप्यति ।	
२.	स्निह् - माता **बालके** स्निह्यति ।	
३.	गम् - गच्छ् - अहं **गृहं** गच्छामि ।	
४.	पत् - **वृक्षात्** फलानि पतन्ति ।	
५.	रक्ष् - सैनिकाः **शत्रुभ्यः** देशं रक्षन्ति ।	
ख)	**अमरकोषात् समानार्थकं शब्दं योजयित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । (४ तः २)**	२
(१)	**गोत्रा / कुः / पृथिवी / पृथ्वी / क्ष्मा / अवनिः / मेदिनी / मही** स्त्रीरूपं धृत्वा प्रकटिता अभवत् ।	
(२)	मृगमन्विष्यन् **करटः / अरिष्टः / बलिपुष्टः / सकृत्प्रजः** तत्र उपस्थितः।	
(३)	**राट् / पार्थिवः / क्ष्माभृत् / नृपः / भूपः / महीक्षित्/ राजा** पृथुवैन्यः नाम धरायां प्रथमः अभिषिक्तः सम्राट्।	
(४)	विपुलं **द्रव्यं / वित्तं / स्थापतेयं / रिक्थं / ऋक्थं / वसुः** प्राप्नुयाम्।	
उ.४	**आ) ५ / ७ वाक्यात्मकं निबन्धं अथवा संवादं लिखत । (३ तः १)**	५
१.	**मम प्रियः उत्सवः ।** भारतीयाः तु उत्सवप्रियाः। भारते विविधपर्वाणि सम्पद्यन्ते। भारते दीपावलिः अतीव महत्त्वपूर्णा। दीपावलिः नाम दीपानाम् आवलिः अतः तस्याः स्वागतं जनाः दीपमालाभिः कुर्वन्ति। एषः प्रकाशस्य उत्सवः। जनाः नूतनवस्त्राणि धारयन्ति मिष्टान्नानि भक्षयन्ति च। गृहिण्यः गृहस्य शोभां रङ्गावलिभिः वर्धयन्ति। गृहस्य प्राङ्गणे आकाशदीपः प्रज्ज्वाल्यते। जनाः गृहे सायङ्काले लक्ष्मीपूजनं कुर्वन्ति । सर्वे परस्परं मिलित्वा मङ्गलकामनां कुर्वन्ति ।	

२.	**मम प्रियः खगः ।** मयूरः मम प्रियः खगः। भारतस्य राष्ट्रखगः मयूरः वर्तते। एतस्य केका प्रसिद्धा। मयूरः मेघसखा। मयूरः वर्षाकाले मेघान् दृष्ट्वा नृत्यति। नर्तनसमये तस्य कलापः विस्तृतः भवति। एतस्य चञ्चूः किञ्चित् दीर्घा। मस्तके शिखा विराजते। मयूरः सर्वखगेषु सुन्दरः अतः सः सर्वेषां चित्तानि आकर्षति।	
३.	**मम प्रियः नेता ।** बालगङ्गाधरतिलकः मम प्रियः नेता। तेन देशस्य कृते महान् त्यागः कृतः। भारतस्य स्वातन्त्र्यार्थं तेन महान् संघर्षः कृतः। आङ्ग्लशासनेन मण्डालेकारागृहे सः बद्धः। सः तत्रैव गीतारहस्यं नाम ग्रन्थमलिखत्। तस्य वृत्तपत्रस्य नाम केसरी। तिलकः भारतीयानाम् असन्तोषस्य जनकः। 'स्वराज्यं मम जन्मसिद्धोऽधिकारः। तं चाहं लभेयैव' इति तस्य ध्येयमासीत्।	
	अथवा	
१.	**गृहसंवादः।** माता - अवकाशकाले भ्रमणार्थं कुत्र गच्छेम? पुत्रः - अहं निसर्गसम्पन्नं स्थलं प्रेक्षितुम् इच्छामि। पिता - साधु साधु। भारते नैकानि रम्यस्थलानि सन्ति। माता - अरुणाचलप्रदेशं गच्छेम। गतवर्षे मम सखी तत्र गता। तस्यै अतीव अरोचत अरुणाचलप्रदेशः। पुत्रः - मया पठितं यत् तत्र नैकानि अभयारण्यानि, ऐतिहासिकस्थलानि, स्तूपाः सन्ति। पिता - आम्। हिमाच्छादितानां शिखराणां सौन्दर्यम् अनुभवेम। माता - अरुणाचलप्रदेशस्य शोभा अवर्णनीया। तत्रस्था शिल्पकला, हस्तकला अपि प्रसिद्धा। वनसम्पद् मनोहारिणी। पुत्रः - तर्हि निश्चयेन गच्छेम। पिता - साधु! अहं यातायातप्रबन्धं शीघ्रतया कुर्याम्।	
२.	**शालासंवादः।** सुरेशः - नमो नमः आचार्या, अपि अहं वर्गं प्रविशानि? आचार्या - आम्। अये सुरेश त्वं पञ्चदिनपर्यन्तं अनुपस्थितः आसीः। किं कारणम्? सुरेशः - आचार्या, अहं तीव्रज्वरेण पीडितः अभवम्। अस्वस्थतायाः कारणात् आगन्तुं न अशक्नवम्। आचार्या - अधुना स्वस्थताम् अनुभवसि वा? सुरेशः - आम्। वैद्यस्य उपचारैः स्वस्थताम् अनुभवामि। आचार्या - पञ्चदिन-अवकाशात् तव अभ्यासस्य हानिः जाता। सुरेशः - अहं तां दूरीकर्तुं प्रयतिष्ये।	

	आचार्या - अवश्यम्। अहं साहाय्यं करोमि। परन्तु योग्यम् आहारमपि भक्षय। स्वास्थ्यरक्षणं महत्त्वपूर्णम्। सुरेशः - आम्। धन्यवादः।	
३.	**कार्यालयसंवादः।** लिपिकः - अरे सुरेश, मम उत्पीठिकायां सर्वं विकीर्णम् अस्ति । किम् इदम्? सेवकः - किम् अभवत्? लिपिकः - मम लेखनी, अङ्कनी, मापिका, सञ्चिका च स्वस्थाने न सन्ति। सेवकः - क्षम्यताम्। इदानीं यच्छामि। लिपिकः - कर्गजानां समूहः अपि इतस्ततः अभवत्। सेवकः - महोदय, व्यजनवायुना कर्गजाः इतस्ततः अभवन्। लिपिकः - मम लेखनपुस्तिका अपि अत्र नास्ति। सेवकः - आम्। सा तु मम समीपे अस्ति। ह्यः एव सङ्गणके टङ्कनार्थं भवान् मह्यम् अयच्छत्। लिपिकः - अस्तु। अधुना उत्पीठिकायां सर्वाणि उपकरणानि सम्यक् स्थापय। पुनःपूरण्यां मसी न्यूना। नूतनां पुनःपूरणीम् अपि आनय। सेवकः - तथा करोमि। इतोऽपि किमपि आवश्यकम्? लिपिकः - मास्तु। सर्वं सिद्धम्। अधुना कार्यारम्भं करोमि।	
उ.४	**इ) निर्दिष्टां कृतिं कुरुत ।** **मञ्जूषातः उचितशब्दान् चित्वा ५-६ वाक्यात्मकं चित्रवर्णनं कुरुत ।**	५
१.	रेलचालकः रक्तध्वजं दर्शयति। रेलस्थानके घटिका, ध्वनिक्षेपकः, सूचनाफलकः इ. सन्ति। कः अपि बालकः जलकूपीं पूरयति। जलकपाटस्य उपरि भ्रमणध्वनिः अस्ति। भोजनकेन्द्रे नैकानि खाद्यपदार्थानि सन्ति। भारवाहः भारं वहति। तस्य पृष्ठतः कः अपि यात्री भ्रमणध्वनिना भाषते कुटुम्बेन सह चलति च। रेलस्थानके पुस्तकविक्रीकेन्द्रम् अपि अस्ति। एका महिला पुस्तकं क्रीणाति। चिटिका - निरीक्षकः चिटिकां निरीक्षते। कः अपि वृद्धः सोपानेन अवतरति। एका महिला स्वभारं वहति। **अथवा**	

उ.४ **इ) संस्कृतानुवादं कुरुत । (८ तः ५)**

(१) आम्रं / आम्रफलं हि फलानां राजा ।

(२) रासभः / गर्दभः भारं वहति ।

(३) उत्पीठिकायां समीकरः स्थापितः अस्ति ।

(४) बालिका मापिकया माति ।

(५) सः पर्पटं भर्जयति ।

(६) कृपया तद् द्वारम् उद्घाटयतु ।

(७) आपणिकः धनं गृह्णाति ।

(८) तडागः कमलयुक्तं / कमलैः युक्तम् अस्ति ।

पञ्चमः विभागः - भाषाभ्यासः ।

उ.५ **अ) तालिकापूर्तिं कुरुत ।**

१. **नामतालिका । (६ तः ४)** २

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	विभक्तिः
मालया	मालाभ्याम्	**मालाभिः**	तृतीया
भानौ	**भान्वोः**	**भानुषु**	सप्तमी
राजानम्	**राजानौ**	राज्ञः	द्वितीया

२. **सर्वनामतालिका । (६ तः ४)** २

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	विभक्तिः
यस्मै	याभ्याम्	**येभ्यः**	चतुर्थी
भवतः	**भवतोः**	भवताम्	षष्ठी
अयम्	इमौ	**इमे**	प्रथमा

३. **क्रियापदतालिका । (६ तः ४)** २

लकाराः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	पुरुषः
लट्	**लभते**	लभेते	**लभन्ते**	प्रथमः
लोट्	कुरु	**कुरुतम्**	कुरुत	मध्यमः
लङ्	**अयच्छम्**	**अयच्छाव**	अयच्छाम	उत्तमः

४. **धातुसाधित-विशेषण- तालिका । (६ तः ४)** २

धातुः	क्त	क्तवतु	कृत्याः	शतृ/शानच्
नृत् (४ प.प.)	**नर्तितः**	नर्तितवान्	**नर्तनीयः**	नृत्यन्
वन्द् (१ आ.प.)	वन्दितः	**वन्दितवान्**	वन्दितव्यः	**वन्दमानः**
कृ (८ उ. प.)	**कृतः**	कृतवान्	**कृत्यः**	कुर्वाणः

उ.५ **आ) निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत । (५ तः ४)**

१) **योग्यपर्यायं चित्वा रिक्तस्थानपूर्तिं कुरुत । (५ तः ३)** ३

१. माता **पञ्चवारं** मम युतकं प्रक्षालितवती ।

२. **चत्वारः** वेदाः वर्तन्ते ।

३. भवने मम गृहं **सप्तमे** तले वर्तते।

४. वर्षस्य **चतुर्वारं** परीक्षा भवति।

५. भगवता व्यासेन **अष्टादश** पुराणानि रचितानि।

२) **समासानां तालिकापूर्तिं कुरुत । (५ तः ३)** ३

	समस्तपदम्	समासविग्रहः	समासनाम
१.	**नीलकण्ठः**	नीलः कण्ठः यस्य सः ।	बहुव्रीहिः समासः ।
२.	सस्नेहम्	**स्नेहेन सह ।**	अव्ययीभावः समासः ।
३.	भारतदेशः	भारतः नाम देशः ।	**कर्मधारयः समासः ।**
४.	विदेशगमनम्	**विदेशं गमनम् ।**	द्वितीया-तत्पुरुषः समासः ।
५.	शुकसारिकाः	शुकाः च सारिकाः च ।	**इतरेतर-द्वन्द्वः समासः ।**

३) **समानार्थकशब्दान् / विरुद्धार्थकशब्दान् लिखत। (५ तः ३)** ३

१. कृशः × **सबलः, सुदृढः ।** २. भूमिः - **पृथिवी, पृथ्वी, भूः, कुः, गोत्रा ।**

३. मृग - **कुरङ्गः, सारङ्गः ।** ४. शीघ्रम् × **शनैः शनैः ।**

५. मैत्री × **शत्रुता ।**

४)	**सूचनानुसारं कृतीः कुरुत । (५ तः ३)**	३
क.	सुदासेनः सुगतचरणाभ्यां कमलं समर्पितम् ।	
ख.	अर्णवः जपाकुसुमं गृह्णाति प्रविशति च ।	
ग.	भवान् सत्वरं पलायिष्यते ।	
घ.	वयम् आनन्देन एकत्र न्यवसाम ।	
ङ.	महाविद्यालये कणादविषयकं पुस्तकम् अस्ति ।	
५)	**वाक्यं शुद्धं कुरुत । (५ तः ३)**	३
१.	**एका** बालिका पाठं न अस्मरत् ।	
२.	**सवितरम्** अभितः ग्रहाः भ्रमन्ति ।	
३.	भवान् किं **करोति** ?	
४.	**इमानि** पात्राणि स्वच्छानि सन्ति ।	
५.	**त्रीणि** फलानि आनय ।	
	षष्ठः विभागः - अपठितम् ।	
उ. ६	**अ) गद्यांशं पठित्वा कृतीः कुरुत । (६ तः ४)**	
१)	**पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत ।** सुभाषितं नाम शोभनं भाषितम् ।	१
२)	**प्रातिपदिकं लिखत ।** १) नाटककाराः - **नाटककार** २) शास्त्राणि - **शास्त्र**	१
३)	**वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यम् इति लिखत ।** सुश्रुतेन वैद्यकशास्त्रं विशदीकृतम् । - **सत्यम् ।**	१
४)	**माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत ।** The vocabulary of Sanskrit language is very prosperous and rich.	१
५)	**उपदिशन्ति, वर्तते, वर्तन्ते ।**	१
६)	**कारकपरिचयं कुरुत ।** व्यासः **महाभारतम्** अरचयत् । - **कर्म ।**	१

उ. ६	**आ) - १) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।**	
क)	**पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत । (२ तः १)**	१
(१)	सर्वश्रेष्ठं दानं **विद्यादानम्** ।	
(२)	अन्नेन **क्षणिका तृप्तिः** भवति ।	
ख)	**समानार्थकं शब्दं लिखत ।**	१
	परम् - **श्रेष्ठम्** ।	
उ. ६	**आ) - २) जालचित्रं पूरयत ।**	२
	क्षणिका तृप्तिः — अन्नेन	
	श्रेष्ठं दानम् — विद्यादानम्	

*****